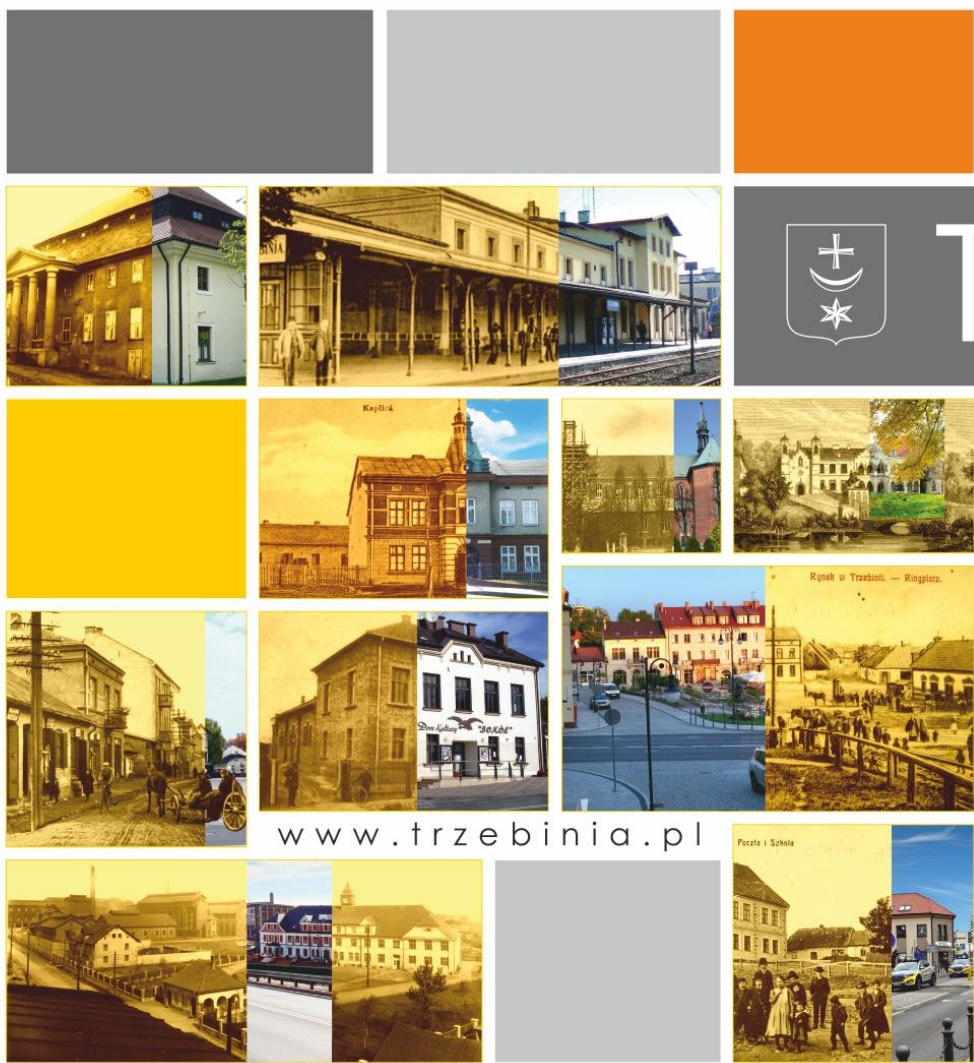

Trzebinia

1817 - 2017
200 LAT
 TRZEBINIA

**Jubileusz
 nadania
 praw miejskich**

www.trzebinia.pl

MIASTO Z HISTORIA...

TRZEBINIA

...MIASTO Z PRZYSZŁOŚCIĄ

Początki Trzebini

Fragment mapy obszaru Wolnego Miasta Krakowa (z 1827 roku),
na którym Trzebinia oznaczona jest jako miasto
(z zasobów Jagiellońskiej Biblioteki Cyfrowej)

- Istnienie Trzebini potwierdzają **średniowieczne dokumenty z lat 1319 i 1326** (wówczas była już tu parafia).
- Nazwa miejscowości pochodzi od **słowa „trzebić”**, oznaczającego wyrąb lasu celu pozyskania terenów pod osadnictwo – w przypadku Trzebini było to głównie osadnictwo związane z wydobywaniem miejscowych bogactw naturalnych.
- Tradycje wydobywania galmanu na tych terenach sięgają XIII - XIV stulecia, a z roku 1411 pochodzi wzmianka o wykorzystywaniu w kopalni **pierwszej na terenie złóż śląsko-krakowskich sztolni odwadniającej**.
- Na przełomie XIV-XVI w. Trzebinia miała **wielu właścicieli**, trudniących się eksploatacją rud cynkowo-olowiowych.
- Jeden z nich – **Mikołaj (Claus) Kesinger** – uzyskał od króla Władysława Jagiełły dokument zezwalający na ulokowanie na tym terenie **osady górniczej na prawie magdeburskim**.
- Znaczny rozwój** osady Trzebinia nastąpił w momencie jej zakupu przez Jerzego Szyłkrę (1584 r.), który przyjął herb Abdank i **nazwisko Trzebiński**.

Rozwój handlu, osadnictwo żydowskie

Rynek Trzebini w dzień targowy, początek XX stulecia (ze zbiorów A. Kostki)

Rozwój handlu i osadnictwo żydowskie

- Żydzi zamieszkiwali Trzebinę już **od XVI w.**, ale w znacznej ilości napłynęli na te tereny w XVIII stuleciu.
- Trzebińscy – a szczególnie ostatni z rodu, Antoni – **popierali osadnictwo żydowskie**, wydzielając w tym celu z obszaru dworskiego place budowlane i grunty orne. Osadnictwo żydowskie wiązało się bowiem zawsze z **szybkim rozwojem handlu** (znaczna część Żydów zajmowała się handlem), co zazwyczaj **przekładało się na rozwój całej miejscowości**.
- Trzebinia miała dobre warunki do działalności handlowej, gdyż (na mocy przywileju króla Augusta II Sasa z 28 lutego 1731 r.) miała zagwarantowane prawo do organizowania aż **12 jarmarków w roku** (przypadających w drugiej połowie każdego miesiąca), a także targu w niedzielę.
- Kiedy w 1910 roku przeprowadzono spis ludności, wykazał on, że w Trzebini-mieście na 1.245 mieszkańców zamieszkuje 892 Żydów (co stanowiło **71,6%**), zaś w Trzebini-WSI na 2.596 mieszkańców tylko 157 osób to Żydzi (co stanowiło 6%).
- Żydzi lokowali się głównie **w centrum miasta** i do wybuchu II wojny światowej byli bardzo znaczącą grupą społeczną – zasiadali w Radzie Miejskiej i pełnili funkcje burmistrzów.
- Na dawnym żydowskim cmentarzu (w ohelu) można do dzisiaj podziwiać nagrobek (macewę) **Chaima Klugera**, który był Burmistrzem Trzebini w początkach XIX stulecia.
- W okresie okupacji niemieckiej, kiedy hitlerowcy dokonywali masowej eksterminacji Żydów, większość żydowskich obywateli Trzebini została przez skoszarowaną w budynkach starej Gazowni, a następnie wywieziona **do obozu koncentracyjnego Auschwitz-Birkenau**.
- Po II wojnie światowej, ocaleni z Holokaustu miejscowi Żydzi założyli **Komitet Obywateli Trzebini w Izraelu**.

Trzebinia

Rynek w Trzebinii. — Ringplatz.

Rynek w Trzebinii i jego okolice w początkach XX wieku – widok od strony dzisiejszej wieży zegarowej

Rynek w Trzebini i jego okolice w początkach XX wieku – po lewej budynek sukiennic (wyburzony przez okupantów niemieckich)

Trzebinia

Pocztą i Szkoła

Rynek w Trzebini i jego okolice w początkach XX wieku – na miejscu budynku szkoły obecnie znajduje się bank Pekao S.A.

Uzyskanie praw miejskich w 1817 r.

- Po trzecim rozbiórze Polski (1795 r.) Trzebinia znalazła się **pod panowaniem austriackim**.
- Po 1809 roku weszła w skład Księstwa Warszawskiego, a następnie **Rzeczypospolitej Krakowskiej**.
- W wyniku usilnych starań właścicielki Trzebini, hrabiny Krystyny Marassē (wdowy po Antonim Trzebińskim) oraz jej trzeciego męża, Franciszka Marassē, **w dniu 6 września 1817 r. decyzją Senatu Wolnego Miasta Krakowa Trzebinie-kolonie podniesiono do rangi miasteczka**.
- Po likwidacji Rzeczypospolitej Krakowskiej (oraz ponownym wcieleniu jej terytoriów do zaboru austriackiego w dniu 6 grudnia 1846 r.) Trzebinia stała się **częścią tzw. Galicji** i pozostała w granicach Austro-Węgier aż do odzyskania przez Polskę niepodległości w 1918 roku.

Nadanie Trzebinii praw miejskich – 6 września 1817 r.

Protokół obrad Senatu Rządzącego nr 1353

Dziennik Główny nr 2461

Przedmiot

Dziedzic Dóbr Trzebinia, skuteczniając żądane uchwałą Senatu do liczby Obrad 1247 warunki, składa zapis przed notariuszem publicznym zeznany co do obowiązku płacenia corocznie Urzędnikowi Policyjnemu w Trzebinii po złotych polskich 500 – zapis podobnież zrobiony przez gorzelników w Trzebinii będących co do opłaty rocznej od Garnca na fundusz miejski: [...], ażeby przywilej wynoszący kolonię Trzebinii do Rzędu Miasteczek mógł być wydanym.

Uchwalono

Przywilej wynoszący kolonię Trzebinii do Rzędu Miasteczek w należynej formie wydać, za opłatą stempla w kwocie złotych polskich sto dwadzieścia pięć. Wydziałowi Spraw Wewnętrznych polecić wezwanie Dziedzica do złożenia Planu, wedle którego Dom Urzędnika Miejscowej Policji chce wystawić i przedstawienia ukwalifikowanego kandydata na zastępcę wójta; zaprowadzenie administracji i targowego i jarmarcznego, tudzież przepisania taryffy tego poboru na wzór taryffy Miasteczku Nowej Górze udzielonej; zarazem polecenie Inspektorowi Dróg i Mostów, ażeby Plan Drogi Murowanej, przez Dziedzica zrobić się mającej przygotował. Zresztą wyniesienie do kolonii Trzebinii ma być pismami publicznymi ogłoszony. Wydział zaś Dochodów Publicznych wszelkie prawa, przepisy i rozporządzenia, jakżeby się wyłącznie do Miast i Miasteczek ściągały, ma do Miasteczka Trzebinia zastosować.

Działo się na posiedzeniu Senatu
Dnia 6 września 1817 r.

Rynek w Trzebini i jego okolice w 1935 r. - fotografię udostępnił Miejskiej Bibliotece Publicznej Franciszek Mazur

Walka o utrzymanie praw miejskich dla Trzebinii w latach 1926-1933

- Decyzją wojewody krakowskiego z dnia **7 lipca 1926 r.** , dwie osobne dotąd gminy: Trzebinia-miasto i Trzebinia-wieś, **zostały połączone** w jeden organizm.
- Ponieważ decyzja ta faktycznie **oznaczała przekształcenie Trzebinii w gminę wiejską**, nowe władze – pod przewodnictwem naczelnika **inż. Karola Rudolphiego** – począwszy od 1928 roku podjęły energiczne **starania o ponowne uzyskanie przez Trzebinie statusu miasteczka**. Wnoszono „o podniesienie gminy Trzebinii do rzędu miasteczek rządzących się ustawą z 1866 r.”, motywując prośbę względami ekonomicznymi, wielkością terytorium i odpowiednią liczbą ludności.
- Starania władz Trzebinii gorliwie wspierał ówczesny starosta, **Mieczysław Łęcki** (od 1929 r. **pierwszy Honorowy Obywatel Trzebinii**). W latach 1929-1930 często wysyłano delegacje do Warszawy, w celu zapewnienia dla tej koncepcji poparcia w poszczególnych resortach i klubach poselskich, a równocześnie inwestowano w rozwój Trzebinii (wodociągi, kanalizacja, dokończenie budowy budynku szkolnego).
- Powyższe starania **zostały uwieńczone sukcesem** i ustawą z dnia 18 marca 1931 roku Trzebinia została zaliczona ponownie w poczet gmin małomiasteczkowych.

Walka o utrzymanie praw miejskich dla Trzebini

(5) Postanowienia ust. (2), (3) i (4) stosuje się również do wyborów zastępców radnych.

(6) Jeżeli w wyniku wyborów pozostanie jeszcze pewna ilość mandatów nie obsadzonych, następują wybory uzupełniające podług zasad, zawartych w ust. (2) — (4).

Art. 28. (1) O ile obszar gromady dzieli się na okręgi wyborcze, w poszczególnych okręgach wybiera się jednego, bądź dwóch, a najwyżej trzech radnych gromadzkich w zależności od liczby mieszkańców danego okręgu.

(2) Wyborcy w poszczególnych okręgach głosują wyłącznie tylko na nazwiska kandydatów, uprzednio zgłoszonych. W okręgach dwu i trzykandydatowych wyborca ma prawo głosować tylko na nazwisko jednego kandydata.

(3) Wyborów dokonywa się na zebraniu wyborczym jawnie, a na żądanie 1/5 liczby obecnych wyborców — tajnie.

(4) Za wybranych do rady gromadzkiej uznaje się tych kandydatów, którzy w danym okręgu otrzymali kolejno największą ilość głosów. W razie równości głosów rozstrzyga los. Poza tem stosuje się odpowiednio postanowienia art. 27 ust. (3) i (4).

(5) Postanowienia ust. (2) — (4) dotyczą również wyboru zastępców radnych gromadzkich.

Art. 29. (1) Radnych w gminach wiejskich wybiera gminne kolegium wyborcze, do którego wchodzi:

- a) od gromad, które posiadają rady gromadzkie — ich radni gromadzcy;
- b) od innych gromad — ich delegaci w liczbie od 2 do 10, ustalonej przez starostę powiatowego zależnie od liczby mieszkańców gromady, wybrani na tych samych zasadach, na jakich odbywają się wybory do rady gromadzkiej, a ponadto —
- c) sołtysi i podsołtysi wszystkich gromad.

(2) Starosta powiatowy może podzielić obszar gminy wiejskiej na okręgi wyborcze, określając zależnie od liczby ich mieszkańców przypadającą na każdy okręg ilość mandatów radnych, na jeden okręg wyborczy nie może jednak przypadać mniej, niż 3 mandaty.

(3) Radnych w poszczególnych okręgach wyborczych wybierają okręgowe kolegia wyborcze w składzie, o którym mowa w ust. (1), z zastrzeżeniem, że do kolegium wyborczego wchodzi sołtys, podsołtys oraz radni gromadzcy i delegaci gromad z obszarów, które położone są w granicach danego okręgu wyborczego.

(4) Wybory radnych w gminnych i okręgowych kolegiach wyborczych są równe i stosunkowe i odbywają się w głosowaniu tajnem na listy kandydatów.

(5) Porządek kolejny wybranych do rady gminnej ustala się według kolejności nazwisk na listach kandydatów; pozostałe osoby, wymienione na tych listach, zapisuje się na listę zastępców radnych.

(6) Radnych w gminach wiejskich, o których mowa w art. 15 ust. (4), wybiera się na zasadach, na jakich odbywają się wybory do rad gromadzkich.

(7) Regulaminy wyborcze wyda Minister Spraw Wewnętrznych.

Art. 30. (1) Jeżeli w ciągu kadencji liczba radnych zmniejszy się o 20%, powiatowa władza administracji ogólnej może zarządzić wybory uzupełniające. Władza obowiązana jest to uczynić, gdy liczba radnych zmniejszy się o 30%, a rada nie będzie rozwiązana w myśl postanowień art. 69 ust. (3).

(2) Wyborów uzupełniających do rady gminnej dokonywają na zasadach art. 29 właściwe gminne, bądź okręgowe kolegia wyborcze, powołane do przeprowadzenia głównych wyborów radnych, w których miejsce wejść mają radni nowowybrani.

(3) Bliższe przepisy w sprawie wyborów uzupełniających do rady gminnej oraz postanowienia, dotyczące wyborów głównych wyborów radnych, w których miejsce wyda w drodze rozporządzeń Minister Spraw Wewnętrznych.

Art. 31. Zażalenia i protesty wyborcze, wniesione zgodnie z przepisami przeciw wyborom do rady gromadzkiej oraz do organów ustrojowych gminy wiejskiej, rozstrzyga po wysłuchaniu opinii wydziału powiatowego starosta powiatowy, którego decyzje w powyższym zakresie są ostateczne w administracyjnym toku instancyj.

Art. 32. Godność członków organów (komisji) wyborczych, powołanych przez władze właściwe do przeprowadzenia wyborów do rad gromadzkich i gminnych, jest honorowa; od jej przyjęcia nikt nie może się uchylać bez usprawiedliwionych przyczyn. Do osób, uchylających się od tego obowiązku, stosuje się odpowiednio postanowienia, zawarte w art. 6 ust. (3) — (5). Bliższe przepisy w tym zakresie wyda Minister Spraw Wewnętrznych.

Rozdział 4.

Miasta.

Art. 33. Rada Ministrów po wysłuchaniu opinii rady miejskiej i wydziału powiatowego może w drodze rozporządzenia znieść miasto, liczące mniej niż 3.000 mieszkańców, i nadać mu ustrój gminy wiejskiej lub gromady. Zniesienie miasta, liczącego co najmniej 3.000 mieszkańców, może nastąpić tylko w drodze ustawodawczej.

Art. 34. (1) Liczba radnych wynosi w miastach:

- a) do 5.000 mieszkańców — dwunastu;
- b) ponad 5.000 do 10.000 mieszkańców — szesnastu;
- c) ponad 10.000 do 25.000 mieszkańców — dwudziestu czterech;
- d) ponad 25.000 do 40.000 mieszkańców — trzydziestu dwóch

- Do tego w dniu **13 lipca 1933 roku** weszła w życie ustawa o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorialnego — uchylająca „ustawę małomiasteczkową” oraz pozwalająca na „znoszenie miast” o liczbie mieszkańców niższej niż 3.000 osób w drodze rozporządzeń Rady Ministrów, a większych miast w drodze ustawodawczej (Dz. U. z 1933 r. Nr 35, poz. 294, Art. 33).

- W wyniku tej ustawy — uzależniającej otrzymanie praw miejskich od liczby mieszkańców — **Trzebinia niejako automatycznie stała się miastem**, co zostało potem dodatkowo potwierdzone rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 14 lipca 1934 roku, o podziale powiatu chrzanowskiego na gminy miejskie.

Społeczeństwo Trzebini w okresie międzywojennym

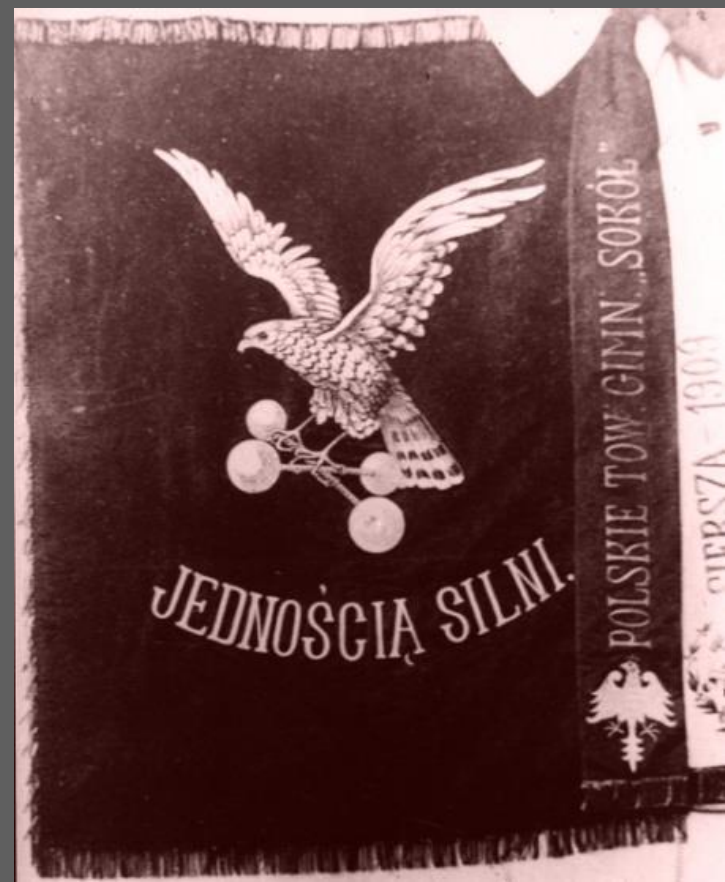
- W okresie międzywojennym społeczeństwo Trzebini stanowiło barwną mozaikę, w której **współegzystowały obok siebie: polska społeczność katolicka, wyznający religię mojżeszową Żydzi oraz mniejszość niemiecka** – związana z kadrą kierowniczą licznych miejscowych zakładów pracy (dla ich dzieci utworzono nawet prywatną szkołę niemiecką, zlokalizowaną przy hucie cynkowej).
- W tym czasie na terenie Trzebini działały dynamicznie **różne organizacje i stowarzyszenia**: Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół”, Związek Harcerstwa Polskiego (kierowany przez ks. Luzara), Związek Strzelecki, Towarzystwo Kasynowe, TUR, PPS, Spółka Oszczędności i Pożyczek, kółka rolnicze (w sołectwach), Sodalicia Mariańska, koła TSL, oddział Polskiego Związku Zawodowego Pracowników Przemysłu i Handlu, Związek Metalowców w Hucie Cynku, Zarząd Okręgowy PZCHZZ, koło BBWR, stowarzyszenia kolejarzy oraz różne organizacje żydowskie.

Letni obóz harcerski Hufca Trzebińskiego w Płokach, pośrodku ks. M. Luzar – 1925 r. (foto: ze zbiorów A.Kostki)

Członkowie TG „Sokół” z Sierszy (fot. z kolekcji Krystyny Kowalik)

Odznaka „Sokoła” (ze zbiorów T. Ichniowskiej, foto: L. Morawiecki) i Sztandar „Sokoła” w Sierszy (MBP Trzebinia –udostępnił Franciszek Mazur

Grupa dzieci przed budynkiem „Ochronki” w Trzebini (obecnie Przedszkole nr 2, ul. Ochronkowa 16) w towarzystwie Sióstr Służebniczek NMP – ze zbiorów K. Wojciechowskiej

Dzieci z trzebińskiej „Ochronki” w towarzystwie Sióstr Służebniczek NMP na stawach na Rybnej , okres międzywojenny – ze zbiorów V. Zakrzewskiej

Szkoła Powszechna w Trzebini, sygnowane „Klasa VII”. Prawdopodobnie lata 30. XX wieku (zdjęcie z kolekcji Krystyny Kowalik)

Młodzież z Publicznej Średniej Szkoły Zawodowej w Trzebini, okres międzywojenny (fot. ze zbiorów A. Kostki)

Nr 4.

Kraków, 1 kwietnia 1922.

Rok IV.

Ze stowarzyszeń.

Walne Zgromadzenie Członków Krakowskiego Związku Filatelistów. W dniu 24 stycznia br. odbyło się w sali Muzeum Przemysłowego imienia Baranieckiego przy ul. Smoleńsk w Krakowie, doroczne Walne Zgromadzenie Krakowskiego Związku Filatelistów przy liczonym udziale członków.

Zgromadzenie zajął Prezes przedstawieniem całorocznej działalności Wydziału; w ciągu roku otwarto oddział Związku w Trzebini, liczący obecnie 26 członków, oraz powołano do życia Komisję dla badania polskich znaczków przedrukowych, a specjalnie przedruków „Poczta polska” na markach austriackich. Wogóle Związek rozwijał się bardzo pomysłnie i w roku tym osiągnął liczbę 244-ech członków, którzy tłumnie odwiedzali wtorkowe i piątkowe zebrania.

Uczestnicy Święta Purim, zgromadzeni przy dworcu w Trzebinie (fot. ze strony Narodowego Archiwum Cyfrowego)

MKS
TRZEBINIA-SIERSZA

Trzebińska drużyna piłki nożnej w 1924 i w 2013 roku
(fotografie ze zbiorów Stowarzyszenia „Nasze Psary” oraz z archiwum MKS „Trzebinia-Siersza”)

Uczestnicy Wyścigu Kolarskiego Ilustrowanego Kuriera Codziennego na trasie Kraków - Katowice - Kraków (czerwiec 1932 r.)
przejeżdżają pod mostem kolejowym w Trzebinii (fot. ze strony Narodowego Archiwum Cyfrowego)

Ochotnicza Straż Pożarna w Trzebini, 1920 r.

Straż Pożarna w Trzebini, lata międzywojenne

- Oprócz licznych związków i organizacji działały tu także **towarzystwa religijne** oraz ruch rekolekcyjny księdza Czesława Małysiaka.
- W latach 30. XX wieku Trzebinia była uważana za nieformalną „**centralę rekolekcyjną**” – sterującą ruchem rekolekcyjnym w całej Polsce i dysponującą własnym organem prasowym („Dzwonek Rekolekcyjny z Trzebini”, a następnie Drogowskaz”).
- Na terenie Trzebini działały też stowarzyszenia i organizacje **żydowskie**.
- Na silnie uprzemysłowionym terenie zaktywizowały się również **ruchy lewicowe** (głównie PPS-Lewica, TUR i KZMP).

Procesja na zakończenie misji świętych, przechodząca przez Rynek w Trzebini, 1934 r.
(fot. pochodzi z publikacji „Trzebinia. Dzieje miasta i regionu” pod redakcją F. Kiryka)

- W okresie międzywojennym polska społeczność katolicka przynależała do **kościół parafialnego Świętych Apostołów Piotra i Pawła** w Trzebini lub do istniejącej od XIV wieku **parafii w Płokach**.
- Istniały również na tym terenie świątynie prowadzone przez **zgromadzenia zakonne**, które jednak nie były jeszcze wówczas kościołami parafialnymi: **Salwatorianów** (którzy przybyli do Polski i założyli swoją pierwszą placówkę w Trzebini w 1903 roku) oraz **sióstr Felicjanek** (Zgromadzenie Sióstr św. Feliksa z Kantalicjo osadził w Krystynowie Andrzej Potocki - właściciel Hrabstwa Tenczyńskiego, który w 1892 roku ufundował ośrodek duszpasterski, składający się z kościoła pod wezwaniem Św. Barbary, szkoły i klasztoru. Nazwa „Krystynów” pochodzi od imienia Krystyny Potockiej, żony fundatora).

Kongres Eucharystyczny przy budowanym od 1910 r. kościele O.O. Salwatorianów w Trzebinii, 1934 r. – zdjęcie ze zbiorów PAU w Krakowie

Uroczystości 3. Maja na Rynku w Trzebini, 1936 r. – w głębi widok na (zniszczoną w czasie II wojny św.) synagogę Szul

Gospodarka Trzebini w okresie międzywojennym

Kopalnia „Artur”, pocztówka (ze zbiorów A. Kostki)

- Na terenie Trzebini funkcjonowały **liczne zakłady przemysłowe**: kopalnie („Artur”, „Zbyszek”), rafineria nafty, elektrownia, cementownia, huta, wapiennik, zakłady tłuszczowe, cegielnie i inne. Większość z tych przedsiębiorstw powstała jeszcze na przełomie XIX i XX stulecia.
- Hr. Adam Potocki założył (w 1854 roku) spółkę z udziałem kapitału niemieckiego, pod nazwą **Zakłady Górnicze i Hutnicze w Sierszy**, a jego niemieckimi współnikami zostali bracia Henryk i Wilhelm Rau oraz Leonard Erbreich.
- Również znajdująca się przy dworcu kolejowym **Huta Cynku** zależna była (od 1907 r.) od kapitału niemieckiego oraz belgijskiego (Spółka „Towarzystwo Akcyjne Zakładów Górniczych i Hutniczych”), a następnie przedsiębiorstwa „Giesche S.A.” w Katowicach, stanowiącego holding amerykańsko-niemiecki.

Gospodarka w okresie międzywojennym

- Z Trzebiną powiązane było też austriackie towarzystwo akcyjne „Mineralöl A.G”, które w 1903 r. nabyło **trzebińską rafinerię** (wybudowaną z inicjatywy hr. Andrzeja Potockiego pod koniec XIX w.) oraz jedna z dwóch* najpoważniejszych w owym czasie firm oferujących produkty do prania: Schicht-Lever (a właściwie Przemysł Tłuszczowy Schicht-Lever S.A. z siedzibą w Warszawie fabrykami w Warszawie i Trzebini) - niemiecka firma Georga Schichta, zwana „**Aussing**”, w 1926 r. przejęła polską firmę inż. Jana Rożnowskiego - Fabrykę Przetworów Tłuszczowych, i produkowała w Trzebini **mydła „Elida” i „Ideal”**.

* Druga to Polska Spółka Akcyjna "Persil" z siedzibą i fabryką w Bydgoszczy, oparta o niemieckiego "Henkla".

Recepta na mydło Glicerynowe

30 kg tuj	10 kg parafina 99 2-let	1 kg mydła
30 kg szałwie	4 " parafina 99 2-let	7 " wody
30 kg kokos	10 " parafina 99 2-let	1 " amoniaku
45 " soda 36 bo	10 " Eupentylina	parab. do prania
23 " woda i rozpuszczenie	10 kg amoniaku	1 kg mydła
11 " cukru wódki	10 " tuj i 10 " szałwie	7 " wody
23 " spirytus polowy	100 " soda 36 bo	1 " amoniaku
oblicz wyliczenia	33 " tuj i 33 " szałwie	parab. do prania
	53 " amoniaku	1 kg amoniaku
	33 " tuj i 33 " szałwie	6 " parafina
	8 " tuj i 8 " szałwie	4 " amoniaku
	5 " soda 36 bo	18 " tuj i 18 " szałwie

**Fabryka Chemiczna
i Wytwórnia Mydła
„ATON”
Trzebinia, ul. Długa 298.**

Rafineria w Trzebini w okresie międzywojennym (fot. ze strony www.nafta-polska.pl)

Trzebinia - Rafinerya nafty

Rafineria w Trzebini w okresie międzywojennym – widok ogólny (fot. ze strony www.nafta-polska.pl)

Budynki dawnej huty cynku i ołowiu w Trzebini, rok 1931 (fot. ze strony Narodowego Archiwum Cyfrowego)

Budynki dawnej huty cynku i ołowiu w Trzebini (fot. ze strony Narodowego Archiwum Cyfrowego)

Fabryka Armatur i pomp Inż. Karola Rudolphiiego i Sp.

Budynki fabryki pomp i armatur w Trzebini (fot. ze strony Cyfrowego Archiwum Tradycji Lokalnych)

Trzebinia w okresie II wojny światowej

1 września 1939 r.,
we wczesnych
godzinach rannych,
samoloty niemieckie
dokonały nalotu na
Dworzec Kolejowy
w Trzebini.

Dworzec graniczny w Trzebini, maj 1941 r.
(fotografia ze zbiorów Narodowego Archiwum Cyfrowego).

Zdjęcie Rynku w Trzebini wykonane z samolotu w 1939 r. (fot.z archiwum Tygodnika „Przełom”)

- Po klęsce wrześniowej, Gmina Trzebinia została **włączona do III Rzeszy**, a przez jej teren przebiegała granica z Generalną Gubernią. Punkt graniczny był **w Dulowej**.
- Natomiast dla podróżujących koleją, Trzebinia była ostatnim na trasie miastem przed granicą z Generalną Gubernią.
- Dlatego też trzebińska **stacja kolejowa automatycznie stała się stacją graniczną**, gdzie służby niemieckie dokonywały kontroli celnej.

Szlaban przy drodze koło Trzebini (Dulowa), na granicy między Generalnym Gubernatorstwem a III Rzeszą (fotografia ze zbiorów Narodowego Archiwum Cyfrowego).

Służba graniczna na dworcu w Trzebinii podczas kontroli dokumentów i bagaży podróżujących, maj 1941 r.
(ze zbiorów Narodowego Archiwum Cyfrowego).

Fotografia obozu hitlerowskiego w Trzebionce
(z archiwum Państwowego Muzeum Auschwitz-Birkenau w Oświęcimiu)

- Na terenie Trzebionki **istniała filia obozu koncentracyjnego Auschwitz-Birkenau** powstała na początku sierpnia 1944 roku, na bazie istniejących już baraków, w których mieszkali uprzednio robotnicy belgijscy oraz jeńcy angielscy (zatrudnieni przy rozbudowie Rafinerii Trzebinia).
- Nadzór nad trzebińską filią obozu Auschwitz (o nazwie Podobóz „Trzebinia”) sprawował Lagerführer (kierownik obozu), SS-Unterscharführer Wilhelm Kowol oraz około sześćdziesięciu SS-manów.
- Na terenie Trzebini istniał też „za torami” hitlerowski **obóz pracy dla Żydów**, powstały prawdopodobnie w 1942 r., którego komendantem był Herman Berkman.
- W dniach **22-23 stycznia 1945 r. na teren gminy Trzebinia weszły wojska radzieckie**, stanowiące część I Frontu Ukraińskiego – najpierw wkroczyły do Sierszy (22.01), a następnie do Myślachowic i Trzebini (23.01.).
- W wyniku ponad pięcioletniej okupacji gmina Trzebinia poniosła znaczne straty. Spośród trzebińskich zakładów przemysłowych najbardziej zniszczone były Rafineria Nafty (w 70%) i Huta Cynku (w 90%).

W centrum Trzebini, w budynku synagogi SZUL, hitlerowcy urządzili czasowo obóz dla około 60 - 200 więźniarek żydowskich, pracujących w „Gumowni”.

DECLASSIFIED

which supported the bombers on this mission nor was there any battle damage reported. Claims from aerial combat, all made by the Group protecting the final phase, were 2 destroyed and 2 damaged.

RUSSIA TO POLAND TO RUSSIA, 7 August, 1944.

1. TARGETS.

- a. Oil Refinery at Trzebinia, Poland.

2. PLANNING.

a. Planning for the mission from Russia to Poland was completed by the task force commander, operations and intelligence officers, who accompanied the force, and the commander of the fighter Group. In accordance with a Russian request, the oil refinery at Trzebinia, Poland (in vicinity of Krakow) was selected as the objective. The plans for this operation were fully coordinated with Eastern Command, USSTAF and Fifteenth Air Force.

b. The two B-17 Combat Wings, consisting of 60 operational bombers, and approximately 37 P-51's were scheduled to participate in the day's effort. A substantially direct route was proposed for the flight to the target and back to the Eastern Command bases in Russia. The assigned objective was to be attacked at 1254 hours from 21,000 feet.

3. EXECUTION.

- a. Take-Off and Assembly.

(1) The Combat Wing from Poltava completed its assembly by 0915 hours at 7000 feet and proceeded to Mirgorod, where the other Combat Wing was to join the formation. Due to the required dispersal of aircraft on the field and heavy rains of the preceding day, many of the B-17's were mired in the mud and difficulties were encountered in extricating them in time for scheduled take-offs. A 20-minute delay in leaving the field was requested by the second Combat Wing, and it was granted. The lead Wing had to make two 360° turns before Division assembly was achieved at 0952 hours. A total of 57 B-17's were dispatched.

- b. Penetration.

(1) The climb to bombing altitude was started at 1000 hours and reached by the time the battle line was crossed at 1252 hours. The briefed westerly course to the Initial Point was followed, the second Combat Wing following the first at the specified three-minute interval. The 37 P-51's rendezvoused north of Lwow, Poland, as briefed.

(2) No enemy aircraft were reported by bombers or fighters but ground defenses were in action on the flight to the target. At Sandomierz, Poland, the anti-aircraft fire was inaccurate, meager and heavy and at Katowice, Poland, it was moderate, fairly accurate and heavy.

- c. Target Area.

(1) The leading Combat Wing made visual bomb runs without incident but the 6/10 scattered cloud and heavy smoke caused some difficulty for the following Combat Wing. By maneuvering around the clouds, two of its Groups managed to synchronize their bombights for good runs but the remaining Group, which made a second run because smoke in the target interfered with sighting on the initial approach, dropped its bombs short and to

- W dniu 7 sierpnia 1944 roku Rafineria Nafty w Trzebini została zbombardowana przez lotnictwo amerykańskie – 55 bombowców B-17 (tzw. „Latających Fortec”), osłanianych przez 37 myśliwców P-51 („Mustang”).
- Zniszczenia były tak poważne, że Rafineria nie podjęła już produkcji i do końca 1944 r. służyła jako skład (głównie mazutu). Prace produkcyjne wznowiła dopiero w 1947 r.

Z lewej: Kopia raportu z bombardowania, przeprowadzonego przez VIII Armię Powietrzną USA w dniu 7 sierpnia 1944 r.
U góry: Zdjęcie wykonane od strony torów kolejowych podczas bombardowania rafinerii (fot. ze zbiorów Franciszka Mazura)
Powyżej: Rafineria w 1947 roku (fot. ze strony www.nafta-polska.pl)

DECLASSIFIED

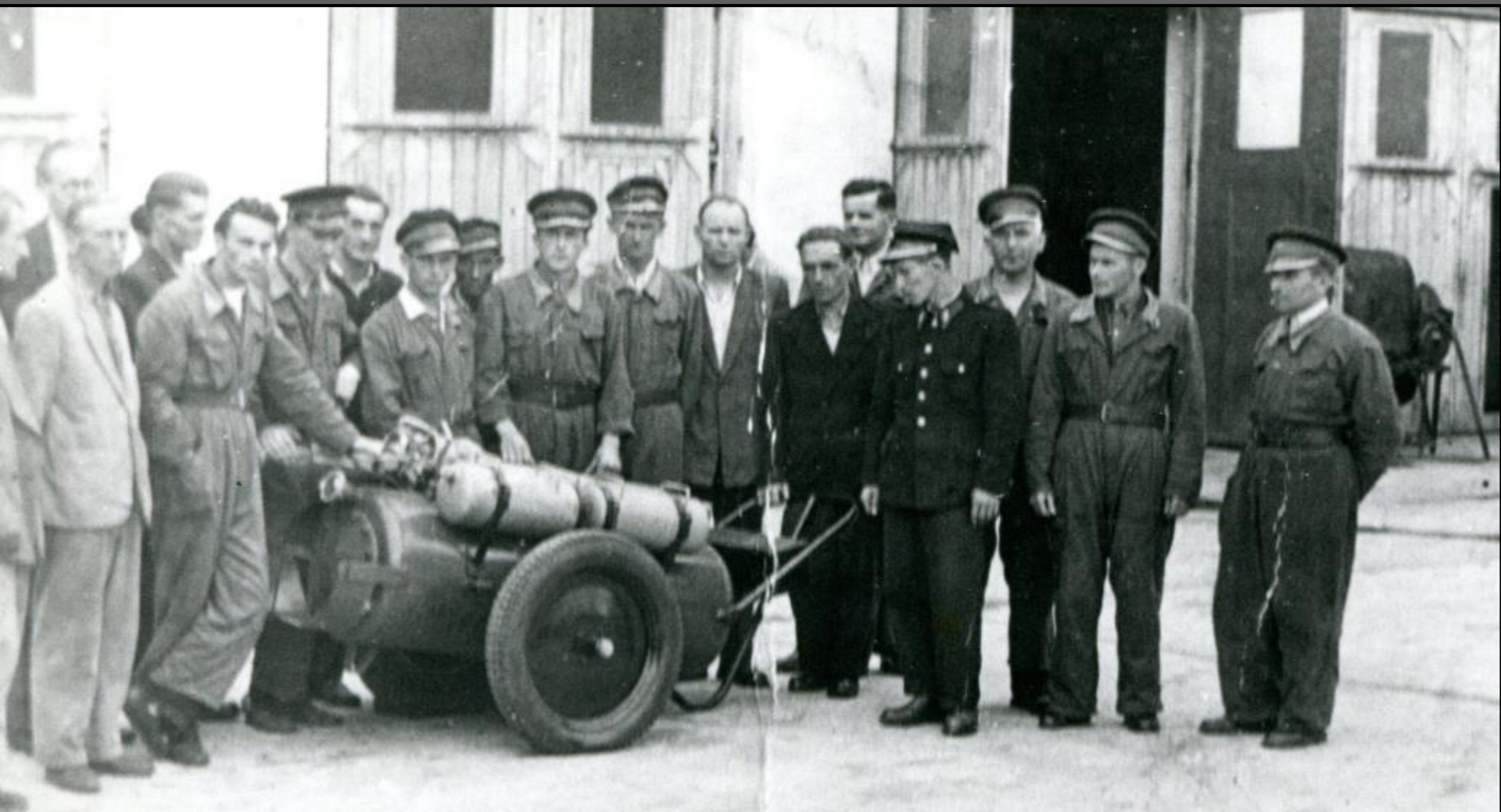

Pomnik OFIAROM FASZYZMU, wystawiony w pobliżu dawnego obozu na Trzebionce

- W styczniu 1945 r. do Trzebini przybliżył się front wschodni: walki o miasto oraz pobliskie miejscowości trwały **kilka dni**. Zacięte bitwy stoczono o Bolęcin, Młoszową, Karniowice, Myślachowice, Płoki, Sierszę i samą Trzebinę.
- Ostatecznie **nasze miasto zostało wyzwolone** spod okupacji hitlerowskiej w **dniu 23 stycznia 1945 roku** przez wojska 59 Armii I Frontu Ukraińskiego, dowodzone przez **generała Iwana Korownikowa**.
- Wojska wyzwolenicze najpierw wkroczyły do Sierszy (22.01.), a następnie do Myślachowic i Trzebini (23.01.1945).
- W wyniku **ponad pięcioletniej okupacji gmina Trzebinia poniosła znaczne straty – nie tylko społeczne, ale także gospodarcze**. Spośród trzebińskich zakładów przemysłowych najbardziej zniszczone były Rafineria Nafty (w 70%) oraz Huta Cynku (w 90%).

Okres powojenny i lata transformacji ustrojowej

- Po drugiej wojnie światowej podjęto nie tylko prace nad odbudową relacji społecznych oraz gospodarki, ale także szereg nowych inwestycji – na przykład projekt spiętrzenia wody w **zalewie na potoku Chechło i budowy sieci rurociągów**, dostarczających wodę do południowej części miasta. Pierwsze prace nad budową zalewu podjęto jeszcze w okresie hitlerowskiej okupacji. Kontynuowano je od 1946 r., jednak trudności finansowe i realizacyjne wydłużyły czas budowy i zalew oddano do użytku dopiero w 1951 r.
- Działalność podjęły także kontynuujące **tradycje górnicze tego regionu** Zakłady Górnicze „Trzebinia” (eksploatacja rud cynko-ołowiowych) oraz Kopalnia Węgla Kamiennego „Siersza” (obecnie oba te zakłady już nie istnieją).
- Dawna huta cynku i ołowiu (działająca do początków XXI wieku pod nazwą „Zakłady Metalurgiczne TRZEBINIA”) awansowała z czasem do pozycji pierwszego producenta **srebra** w Polsce (drugiego w Europie i czwartego w świecie). Od lat 50. XX wieku funkcjonował tu także pierwszy w kraju oddział elektrorafinacji **aluminium** o czystości 99,99%. Zakłady te były również jednymi z większych w ówczesnym województwie krakowskim - w latach 70. XX wieku zatrudniały 2400 pracowników, w tym ok. 200 inżynierów i specjalistów z branży metalurgicznej.
- **Z zakładów, powstałych jeszcze na przełomie XIX i XX wieku, do dnia dzisiejszego działają:**
 - Elektrownia „Siersza”** (obecnie w obrębie spółki TAURON),
 - Rafineria Nafty „Trzebinia”** (obecnie jako jedna ze spółek Grupy Kapitałowej Polskiego Koncernu Naftowego ORLEN),
 - Cementownia w Górcie** (obecnie pod nazwą „Górka Cement”, po zmodernizowaniu przez koncern MAPEI produkuje cementy glinowe oraz wysokoglinowe i jest jedną z dziewięciu cementowni na świecie, specjalizujących się w tego typu wyrobach).

OSP w Trzebini w latach 50. XX w. (fot. ze zbiorów A. Kostki)

Rynek Trzebini w latach 60. XX w.

Grupa dzieci przed nową szkołą „tysiąclatką” w Psarach – 1962 r. (fot. ze zbiorów Stowarzyszenia „Nasze Psary”)

Lata transformacji ustrojowej

W 1817 roku Trzebinia uzyskała od Senatu Wolnego Miasta Krakowa prawa miejskie - w czasie, gdy jego prezesem był **hrabia Stanisław Wodzicki**, pieczętujący się herbem Leliwa. Gwiazda i półksiężyc w wizerunku herbu Trzebini wywodzą się z elementów herbu Leliwa. Również krzyż maltański ma bezpośrednie odniesienie do hr. Stanisława Wodzickiego, który był kawalerem Zakonu Maltańskiego.

- Po zakończeniu wojny miasto dwukrotnie zmieniał swoją **przynależność administracyjną**.
- W 1975 r., w wyniku reformy administracyjnej, Trzebinia została wcielona do województwa katowickiego.
- Dopiero z dniem 1.01.1999 r. powróciła do swoich tradycyjnych związków z Krakowem, wchodząc ponownie w skład województwa małopolskiego.

Herb Trzebini w latach 1977-1990 (narzucony miastu, gdy było w granicach woj. Katowickiego, nie mający uzasadnienia historycznego, a odnoszący się do wielkoprzemysłowego charakteru) – oraz obecny herb, przywrócony uchwałą Rady Miasta Trzebini z 21 grudnia 1990 r. i nawiązujący do tradycyjnych związków naszego miasta z Krakowem.

Trzebińska „SOLIDARNOŚĆ” - początki

- W latach 1980-1981 Komisje Zakładowe NSZZ „Solidarność” powstały **we wszystkich trzebińskich zakładach pracy**.
- Większość Komisji Zakładowych przynależała do „Solidarności” Śląsko-Dąbrowskiej (gdyż Trzebinia była wówczas w granicach województwa katowickiego).
- Ponieważ jednak w miejscowym społeczeństwie wciąż żywe były sentymenty pro krakowskie, niektóre komórki zakładowe „Solidarności” zgłosiły akces do Regionu Małopolskiego.
- Po ogłoszeniu stanu wojennego w Polsce, **najbardziej aktywni działacze „Solidarności” zostali internowani:**
 - z KWK „Siersza”: Józef Patyna, Waldemar Słomski, Tadeusz Cupiał**
 - z Zakładów Metalurgicznych „Trzebinia”: Jan Jarczyk, Czesław Kołodziejczyk**
 - z Zakładów Surowców Ogniotrwałych „Górka”: Andrzej Dudek**
 - z Przedsiębiorstwa Transportu Samochodowego „Transmog”: Józef Leszczyński**

Plakietka członka „Solidarności” w Elektrowni „Siersza” – ze zbiorów E. Chamika.

Trzebińska „SOLIDARNOŚĆ”

- W grupie internowanych z trzebińskich zakładów pracy znaleźli się **delegaci na I Zjazd Regionalny „Solidarności” w Katowicach** oraz na **I Krajowy Zjazd Delegatów „Solidarności” w Gdańsku**, na którym Józefa Patynę, dotychczasowego Przewodniczącą Miejskiej Komisji Koordynacyjnej „Solidarności” w Trzebini, wybrano do Komisji Krajowej.
- Prawie wszyscy trzebińscy działacze „Solidarności” trafili początkowo do **zakładu karnego w Strzelcach Opolskich**.
- Stamtąd w większości zostali przetransportowani do ośrodka odosobnienia w Kokotku – jedynie Józef Leszczyński przewieziony został ze Strzelc Opolskich do ośrodka w Uhercach.
- Całkowitym wyjątkiem był Józef Patyna, który od 11 grudnia 1981 r. przebywał na posiedzeniu Komisji Krajowej w Gdańsku i dlatego w momencie ogłoszenia stanu wojennego trafił do ośrodka odosobnienia w Strzebielinku, a następnie został przewieziony do KW MO w Katowicach – gdzie po dłuższym śledztwie został przekazany do ośrodka odosobnienia w Zabrze-Zaborzu.
- Spośród siedmiu internowanych, aż cztery osoby zostały zmuszone do emigracji z kraju.

„Dziennik Związkowy” nr 27 z 1981 r.
(pismo codzienne do użytku
wewnętrznego NSZZ „Solidarność”
Region Śląsko-Dąbrowski) – ze
zbiorów Stowarzyszenia „Nasze Psary”

Członkowie Komisji Zakładowej NSZZ „Solidarność” przy KWK „Siersza” ze sztandarem związkowym, stojący przed obrazem św. Barbary (obecnie zaginionym) – foto ze zbiorów J. Kowalskiego.

Wolne wybory samorządowe

- Wolne wybory samorządowe odbyły się w dniu **27 maja 1990 r.**
- W Trzebini **inauguracyjne posiedzenie nowej Rady odbyło się 6 czerwca 1990 r.**
- Radni złożyli ślubowanie i wybrali przewodniczącego rady w osobie **prof. dr hab. Adama Stanisława Jagiełło.**
- W dniu 13 czerwca 1990 r. nowe władze samorządowe wybrały na stanowisko **burmistrza mgr inż. Adama Cebo.** Obecnie Burmistrza nie wybiera już Rada Miasta, ale ogół mieszkańców Trzebini.
- Burmistrzowie Trzebini od 1990 r.:
 - mgr inż. Adam Cebo (1990 - 1994)
 - mgr inż. Zbigniew Duda (1994 - 1998)
 - mgr inż. Adam Adamczyk (1998 - 2010)
 - mgr inż. Stanisław Szczurek (2010 - 2014)
 - mgr inż. Adam Adamczyk (od 2014)

Budynek Urzędu Miasta w Trzebini
(fot. z archiwum U.M. w Trzebini)

Miasto z przeszłością i przyszłością

Miasto z przyszłością

- W ciągu 200 lat od uzyskania praw miejskich Trzebinia wielokrotnie zmieniała swoje oblicze, także społeczne, ponieważ II wojna światowa przyczyniła się do **zniknięcia z tych terenów gminy żydowskiej**, a następnie **mniejszości niemieckiej**.
- W latach powojennych rozwinięto miejscowe zakłady wydobywcze i przemysłowe, działające teraz na ogromną skalę i ściągające do Trzebini **pracowników z terenu całej Polski**, którzy nierzadko osiedlali się tu na stałe.
- Żywiłowe przemiany Trzebini i najbliższego regionu doprowadziły do niemal całkowitego **zaniku zabytków tradycyjnej architektury mieszczańskiej i wiejskiej**. W dobie uprzemysłowienia wiele cech zabudowy przyjmowano z pogranicza śląskiego.
- Na skutek **przemian społeczno-gospodarczych** ostatnich lat XX wieku doszło do kolejnych zmian w krajobrazie miasta, gdzie na miejscu dużych przedsiębiorstw rozwinęły się **małe i średnie firmy**, zajmujące się handlem hurtowym i detalicznym, budownictwem, transportem oraz działalnością usługową i produkcyjną.

Trzebinia z przyszłością

- W ostatnich latach **miasto podjęło wysiłek rewitalizacji**, zaczynając od zabezpieczenia zabytków przeszłości i przekształcenia centrum Trzebini w miejsce przyjazne dla mieszkańców oraz zachęcające do spędzania w nim wolnego czasu, a terenów przemysłowych – w nowe obszary **inwestycyjne**.

Rynek w Trzebini po rewitalizacji w 2011 r.

Atuty Trzebinia

Więcej informacji na
www.trzebinia.pl

- **Położenie geograficzne** – w połowie drogi między Krakowem i Katowicami, co zapewnia **bliskość oferty gospodarczej, kulturalnej i edukacyjnej Małopolski oraz Śląska**

- **Dogodne szlaki komunikacyjne:**

Autostrada A4

Droga krajowa nr 79: Kraków - 37 km, Katowice - 36 km

Droga nr 791: Olkusz - 19 km

Linia kolejowa E-30: Kraków, Katowice

Linia kolejowa nr 93: Oświęcim, Czechowice-Dziedzice

- **Ciekawe zabytki i otoczenie przyrodnicze oraz sąsiedztwo Jury Krakowsko-Częstochowskiej**
- **Wykształcone i ciekawe świata społeczeństwo** (podstawą tego twierdzenia jest fakt, że już od wielu lat wskaźniki czytelnictwa w gminie Trzebinia należą do jednych z najwyższych w Małopolsce)

Odległości do miast partnerskich:
 Ishøj 949 km
 Bönen 993 km
 Reggello 1331 km
 Billy-Montigny 1384 km

GMINA TRZEBINIA

34 000
Mieszkańcy

105,28 km²
Obszar

43%
Zalesienie

13
Domy kultury

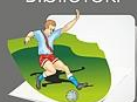
14
Biblioteki

35
Szkoły i przedszkola

4
Miejsca do kąpielii

25
Kluby sportowe

11
Boiska

Uniwersytet
III Wieku

Kino 3D

Localna prasa
i telewizja

Ok. 114 km
Szlaki

5
Linie autobusowe

10
Noclegi

14
Apteki

6
Stacje paliw

8
Restauracje

Węzeł autostrady A4

Węzeł kolejowy

Międzynarodowe
Lotnisko
Kraków-Balice: 30 km

Międzynarodowe
Lotnisko Katowice
-Pyrzowice: 62 km

3 Strefy Aktywności
Gospodarczej

Gmina Trzebinia

Trzebinia (miasto) i 10 sołectw:
 Bołecin, Czyżówka, Dulowa,
 Karniowice, Lgota, Młoszowa,
 Myślachowice, Piła Kościelecka,
 Płoki oraz Psary

Koła zainteresowań i związków hobbystów:

jazda na rowerze, malarstwo, muzyka,
 unihokej, piłka nożna, tenis stołowy,
 lekkoatletyka, wędkarstwo, szachy,
 nordic walking, żeglarsko, tradycyjna
 kuchnia, fotografia, filatelistyka,
 pszczelarstwo, gołębiarstwo

Miejscowości tematyczne: Bołecin

„Wioska pod skałą” i **Dulowa**
 „Zaginiona Wioska” oferują zajęcia
 edukacyjne, warsztaty, aquety, robotki
 ręczne i lokalną kuchnię.
www.miejsczazcharakterem.pl

Informacja turystyczna:

Dom Kultury SOKÓŁ
 Punkt Małopolskiego Systemu
 Informacji Turystycznej
 ul. Kościuszki 74, tel. +48 32 6110 621

GŁÓWNE ZABYTKI

1

Dwór Zieleniewskich

2

Zespół Pałacowo-
Parkowy w Młoszowej

3

Bazylika Mniejsza -
Sanktuarium Matki Bożej
Fatimskiej w Trzebini

4

Sanktuarium
Matki Bożej w Płokach

5

Kościół św. Barbary
z kompleksem klasztornym
siostr Felicjanek

6

Dom Kultury
SOKÓŁ

7

Willa NOT
w Sierszy

SPORTY WODNE

8

Kryta
pływalnia

9

Zalew Chechło

10

Rzeka Kozi Bród

11

Akwen "Balaton"

Mocne strony Trzebini

- **Odnowiliśmy centrum miasta**
- **Mamy dobre zaplecze rekreacyjne i sportowe**
- **Stawiamy na aktywność mieszkańców**
- **Zadbaliśmy o nasze zabytki**
- **Szanujemy lokalne tradycje**
- **Dbamy o środowisko naturalne**
- **Otwieramy się na nowe możliwości**
- **Inwestujemy w naszą przyszłość**

Strefy Aktywności Gospodarczej

Władze samorządowe Trzebini podjęły decyzję, by zastosować nowoczesny **system poprawiający warunki rozwoju mniejszych przedsiębiorstw** i wydzielić w tym celu specjalne strefy aktywności gospodarczej.

Pierwsze trzy strefy powstały w Trzebini przy dofinansowaniu z Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007 - 2013. Realizacja stref na terenach poprzemysłowych wpisuje się w program rewitalizacji miasta oraz plany rozwoju turystyki.

1. Strefa Aktywności Gospodarczej obejmująca **teren po byłych Zakładach Metalurgicznych I, Gumowni i Zakładach Tłuszczowych** zajmuje ok. 42,4 ha terenów poprzemysłowych. W ramach inwestycji zrealizowano zadania obejmujące m. in. budowę i modernizację dróg w strefie, dróg dojazdowych do strefy, budowę kanalizacji deszczowej w drogach oraz oświetlenie dróg.

2. Strefa Aktywności Gospodarczej **przy węźle Autostrady A-4** wyznaczona została na najbardziej atrakcyjnym terenie inwestycyjnym w powiecie chrzanowskim na tzw. Miechowie. Teren ten włączono do Krakowskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej, dzięki czemu inwestujący tu przedsiębiorcy mogą otrzymać atrakcyjny pakiet pomocy publicznej.

3. Strefa Aktywności Gospodarczej „**Górka**” w Trzebini znajduje się na terenie byłych Zakładów Materiałów Ogniotrwałych i w większości zabudowana jest obiektami przemysłowymi. Jej powierzchnia wynosi ok. 26,6 ha. Prowadzone prace polegały m.in. na utworzeniu drogi przebiegającej przez ten kompleks przemysłowy oraz rozbudowie istniejącej infrastruktury technicznej.

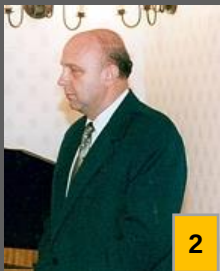

Projekt dofinansowany z Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007 - 2013

Honorowi obywatele

1

2

3

4

5

6

7

8

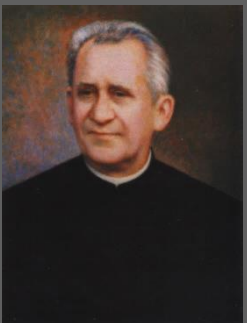
9

Przyznawanie honorowego obywatelstwa ma w Trzebini długie tradycje. Pierwszym Honorowym Obywatelom Trzebini został w 1929 r. Starosta Chrzanowski Mieczysław Łęcki, w podziękowaniu za to, że w latach 1926-1933 skutecznie wspierał mieszkańców Trzebini w walce o przywrócenie praw miejskich

W uznaniu zaangażowania w sprawy miasta i jego mieszkańców, szczególnie zasłużeńi zostają wyróżnieni tytułem **HONOROWEGO OBYWATELA MIASTA TRZEBINI**. Od roku 1990 otrzymali go:

1. **Edward Franciszek Grabowski** (od 1995) - wychowanek ks. hm Mariana Luzara, naczelnego kapelana ZHP. Rozsławił Polskę i Trzebinę we Włoszech.
2. **Prof. dr hab. inż. Adam Stanisław Jagiełło** (od 1995) - Przewodniczący Rady Miasta Trzebini w latach 1990 – 1994 (pierwsza kadencja odrodzonego samorządu).
3. **ppłk Edward Jaworski** (od 1997) - rodowity Trzebinianin, wychowanek ks. hm Mariana Luzara, zasłużony pilot RAF.
4. **Walenty Tyrakowski** (od 1998) - inicjator pogłębienia przyjacielskiej więzi pomiędzy Trzebiną a francuską gminą Billy-Montigny.
5. **Ksiądz Kanonik Stanisław Fijałek** (od 2002) - budowniczy Kurhanu w Karniowicach, unikalnego w skali światowej Parafialnego Ośrodka Zmarłych.
6. **Mieczysław Ptak** (od 2003) - lekarz medycyny. Jeden z inicjatorów budowy Ośrodka Zdrowia w Psarach i w Bolęcinie, a także budowy Szpitala Powiatowego w Chrzanowie.
7. **Ksiądz Kardynał Franciszek Macharski** (od 2004) - podniósł do rangi Sanktuariów Maryjnych świątynie w Płokach i Trzebini.
8. **Prof. dr hab. inż. Zbigniew Bonderek** (od 2006) - inicjator założenia i prezes organizacji Trzebiński Ruch Społeczny "Niezależność", Przewodniczący Rady Miasta Trzebini w kadencji 1998 - 2002.
9. **Andrzej Kostka** (od 2017) - działacz na rzecz zachowania dziedzictwa kulturowego regionu i historii Polski, odznaczony Złotym Krzyżem przez Prezydenta RP za zasługi w upamiętnianiu i rozpowszechnianiu historii.

Kandydaci na ołtarze związani z Trzebinia

- **Sługa Boży ks. Michał Rapacz** – w 1937 r. objął probostwo w Płokach, gdzie dał się poznać jako gorliwy duszpasterz. Starał się o ożywienie życia sakramentalnego wiernych: parafianie utworzyli formę „żywego różańca”, zorganizowano Akcję Katolicką, Katolickie Stowarzyszenie Mężów w Psarach oraz prężnie działające Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży Męskiej w Płokach i Lgocie. W czasach powojennych aktywność księdza Rapacza wzbudzała niechęć przedstawicieli lewicowych grup politycznych. Dążono do osłabienia jego pozycji przy pomocy terroru, szykan i nacisków administracyjnych. W nocy z 11 na 12 maja 1946 r. został wyprowadzony z plebani przez bojówkę PPR i zastrzelony w pobliskim lesie. Proces beatyfikacyjny księdza Rapacza rozpoczął się w 1992 r.
- **Sługa Boży ks. Franciszek Jordan** – założyciel zgromadzeń zakonnych Salwatorianów (8.12.1881 r. założył Apostolskie Towarzystwo Nauczania, którego obecna nazwa to Societas Divini Salvatoris – Salwatorianie). Istotnym elementem rozwoju było podjęcie misji w Assam w Indiach, jak również założenie nowych placówek Towarzystwa w wielu krajach Europy. Dzięki jego decyzji w Trzebinii powstała pierwsza w Polsce placówka tego zgromadzenia. Osobiście przyjechał do Trzebinii, by prosić ks. Wojsa (ówczesnego proboszcza kościoła parafialnego p.w. Piotra i Pawła) o zgodę na osiedlenie się Salwatorianów na terenie tej parafii (obecnie są to dwie odrębne parafie). Proces beatyfikacyjny księdza Jordana rozpoczął się w 1942 r.
- **Sługa Boży ks. Czesław Chryzostom (Józef) Małysiak** – Salwatorianin, gorliwy propagator rekolekcji zamkniętych. W 1928 r. utworzył w Trzebinii pierwszy na ziemiach polskich dom rekolekcyjny wiernych świeckich ze wszystkich grup społecznych i zawodów i zaczął wydawać pierwsze polskie pismo rekolekcyjne „Dzwonek Rekolekcyjny z Trzebinii” (od 1933 r. zmiana tytułu na „Drogowskaz”). Dzięki jego działalności w latach 1930-1935 Trzebinie uważano za nieoficjalną centralę ruchu rekolekcyjnego w Polsce. W 1930 r. przy współudziale Ireny Parasiewicz założył Zgromadzenie Sióstr Rodziny Betańskiej, którego celem była pomoc duchowieństwu w pracy parafialnej. W 1948 r. po zrealizowaniu swej misji powrócił do Zgromadzenia Księżąt Salwatorianów. Do końca życia był nieustraszenie aktywny – z wielkim zapałem głosił misje i rekolekcje w wielu parafiach (było ich w sumie 1357). Pozostawił po sobie wiele artykułów i kazań. Proces beatyfikacyjny ks. Małysiaka rozpoczął się 6.10.1995 r.

Co nas wyróżnia – skarby geologii

Urozmaicenie budowy geologicznej terenów Trzebini w dwóch miejscach powoduje, że **na tym terenie występują osobliwości geologiczne, unikatowe w skali Europy:**

- W południowej części gminy, na terenie sołectwa Bolęcín znajduje się zupełnie nietypowy dla wapieni diploporowych z okresu triasowego wysoki na kilkanaście metrów **ostaniec**, mający ok. 10 milionów lat, zwany **Skalką Triasową**
- We wschodniej części gminy, na terenie sołectwa Karniowice można zaobserwować odsłony niezwykle rzadko spotykanego **wapienia słodkowodnego**, zwanego **martwicą karniowicką**. Odsłonięcia tej skały spotyka się od rejonu szybu wschodniego byłej kopalni Siersza po skraj Filipowic, jednak **nie występuje ona w żadnym innym miejscu na Ziemi.**

Co nas wyróżnia – sanktuarium w Płokach

Trzebinia jest również miejscem pielgrzymkowym – znajdują się tu **dwa znane w Małopolsce sanktuaria Maryjne**:

- **Sanktuarium Matki Bożej Patronki Polskich Rodzin Robotniczych w Płokach (z XIV wieku)**
- Jego największym skarbem jest wizerunek Madonny, nieznanego autora, który ma dużą wartość artystyczną i jest jednym z najstarszych obrazów Matki Bożej w Polsce. Przedstawia Bogarodnicę w półpostaci z dzieciątkiem Jezus na lewym ramieniu. Malowany jest techniką temperową na desce z lipowego drewna, wielkości 65 x 93 cm. Należy do krakowskiej szkoły malarstwa z II poł. XV w.).
- Obraz (po renowacji) został koronowany w dniu 2 września 1982 r.
- Odpust w parafii Płoki przypada w dniu 8 września – pielgrzymi przybywali tu już w XIV wieku, a w okresie międzywojennym pielgrzymki odpustowe sięgały liczebnością nawet 50 tysięcy pątników.

Co nas wyróżnia – Bazylika Mniejsza

- **Bazylika Mniejsza - Sanktuarium Matki Boskiej Fatimskiej w kościele Najświętszego Serca Jezusa w Trzebini**
- W bocznej kaplicy pielgrzymi odwiedzają cudowną figurą Matki Bożej, którą sprowadzono z Fatimy w 1962 roku, a ukoronowano koronami papieskimi w 1997 r.
- Całonocne nabożeństwa fatimskie odbywają się każdego roku, w okresie od maja do października, w soboty po 13. dniu danego miesiąca.
- Szczególną uwagę w kościele zwracają barwne witraże oraz 35 głosowe organy. Kościół i klasztor są otoczone rozległym parkiem, w którym w kamiennej grocie znajduje się figura Matki Bożej. W parku rozmieszczone są również stacje Drogi Krzyżowej z figurami wykonanymi przez rzeźbiarzy J.J. Noworolów z Krakowa.

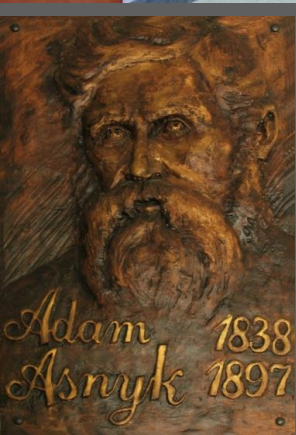
Co nas wyróżnia – oferta kulturalna

Trzebińskie Centrum Kultury

- W maju 2011 r. Rada Miasta Trzebini podjęła uchwałę o połączeniu Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury w Trzebini z Instytucją Kultury „Dwór Zieleniewskich” i utworzeniu Trzebińskiego Centrum Kultury (TCK) w Trzebini. Nowa instytucja kultury rozpoczęła działalność z dniem 1.07.2011 r.
- TCK podlega 13 placówek filialnych (4 na terenie miasta i 9 w sołectwach gminy Trzebinia).
- TCK organizuje **imprezy kulturalne, sportowe i rekreacyjne** – od lokalnych spotkań, konkursów, przedstawień, zawodów, pikników i uroczystości rocznicowych po duże wydarzenia o skali wojewódzkiej i ogólnopolskiej, a także przyciągające zainteresowanie setek uczestników, cyklicznie organizowane: czerwcowe **Dni Trzebini** (obchodzone nieprzerwanie od 1995 r.), **przedstawienia plenerowe w Młoszowej, Rekreacyjny Rajd Rowerowy Kraków – Trzebinia, Puszcza Run, Chechło Run, „Herbatka u Zieleniewskich”** czyli **Piknik Retro** oraz **Wigilię na trzebińskim Rynku**.
- W siedzibie TCK, czyli pochodzącym z 1912 r. budynku Domu Kultury „Sokół” przy ul. Kościuszki w Trzebini działa również **kino 3D QDEPTH „Sokół”**, dysponujące klimatyzowaną salą kinowo-teatralną na 230 miejsc o doskonałym nagłośnieniu, gdzie można realizować projekcje filmowe, występy teatralne, kabaretowe oraz muzyczne.

Co nas wyróżnia – trzebińska biblioteka

Miejska Biblioteka Publiczna w Trzebini

- Oficjalne otwarcie Biblioteki Publicznej w Trzebini nastąpiło 16.01.1949 r., chociaż w rzeczywistości biblioteka obsługiwała czytelników już od 18.07.1948 r.
- W latach 1994-1998, w rankingu bibliotek województwa katowickiego, Trzebinia utrzymywała się na 1. miejscu wśród bibliotek swojej kategorii.
- W 1999 roku, w 50-lecie swego istnienia, placówka przyjęła imię Adama Asnyka - nawiązując do istniejącej niegdyś w Krzu Biblioteki TSL im. A. Asnyka oraz do przedwojennych tradycji propagowania czytelnictwa na terenie obecnej gminy Trzebinia.
- Po powrocie Trzebini do województwa małopolskiego (w 1999 r.), trzebińska księżnica szybko zaczęła zajmować czołowe miejsca w rankingach, a **w 2011 roku została uznana za najlepszą bibliotekę w Małopolsce**. *„Ocenialiśmy 600 bibliotek z całego kraju. Ta z Trzebini wybija się ponad inne”* - podkreślił wówczas Grzegorz Gauden, dyrektor Instytutu Książki - dodając, że *„to nie tylko miejsce, gdzie wypożycza się książki, ale przede wszystkim to centrum kultury i spotkań ludzi. Po prostu wzór biblioteki XXI wieku”*.
- Od kilku lat Biblioteka w Trzebini zajmuje się **dokumentowaniem i popularyzacją historii lokalnej**, w ramach ogólnopolskiego programu Cyfrowe Archiwa Tradycji Lokalnej (CATL).
- Pracownicy biblioteki centralnej i jej placówek filialnych zawsze byli i są otwarci na potrzeby środowiska lokalnego – służą pomocą w doborze lektury, realizują kwerendy czytelnicze (indywidualne zapytania informacyjne), prowadzą lekcje biblioteczne, propagują historię miasta i regionu, a także zapewniają zainteresowanym użytkownikom różnorodne formy spędzania czasu wolnego.

Co nas wyróżnia

Prawdziwym wyróżnikiem Trzebini są ludzie – w różnym wieku i kondycji zawodowej, aktywni na wielu różnych polach, podążający za swoimi pasjami i talentami, odnoszący sukcesy sportowe, naukowe i artystyczne, dbający o lokalne tradycje, rozpowszechniający na naszym terenie nowinki techniki lub mody, zainteresowani drobnymi sprawami miasta lub wielkimi projektami, przynoszącymi zmiany całej społeczności.

Te wszystkie osoby tworzą codzienność naszego miasta i przyczyniają się do kreowania jego przyszłości, jednak ich działania mają mocne podparcie w osiągnięciach ludzi, którzy żyli tu wcześniej i odcisnęli swój ślad w historii Trzebini – średniowieczni górnicy i karczownicy lasów, renesansowi artyści, nowożytni budowniczowie i przedsiębiorcy, współcześni bojownicy o odzyskanie niepodległości i działacze ruchu oporu, wreszcie żyjący świadkowie transformacji ustrojowej i zmian, które przyniósł koniec XX wieku.

Podczas jubileuszowych obchodów chcemy okazać szacunek historii naszego miasta, składającej się z życia wielu pokoleń ludzi, ale także pokazać nasze własne sukcesy, które kiedyś staną się częścią tkanki miasta i będą fundamentem działań dla następnych pokoleń.

Dziękujemy za uwagę

Prezentacja przygotowana przez
Jolantę Piskorz z Miejskiej Biblioteki Publicznej w Trzebini
oraz Barbarę Wykowską z Urzędu Miasta w Trzebini – Referat Promocji i Współpracy z Zagranicą